

Spis treści

Przedmowa	XV
Wykaz skrótów	XVII
Bibliografia	XXV
Wprowadzenie	1
§ 1. Przedmiot opracowania	1
§ 2. Cel opracowania	2
§ 3. Układ i zawartość opracowania	3
§ 4. Metoda badawcza	6
§ 5. Uwagi terminologiczne	7
I. Uwagi wstępne	7
II. Nazwa omawianej instytucji	7
III. Zobowiązanie, dług, wierzytelność	9
IV. Czynność prawna a stosunek zobowiązaniowy	10
Rozdział I. Ewolucja nowacji na tle prawnoporównawczym	13
§ 1. Komparatystyczne ujęcie	13
I. Uwagi ogólne	13
II. Zarys rozdziału pierwszego	13
§ 2. Nowacja w ujęciu historycznym	15
I. Nowacja w prawie rzymskim	15
1. Uwagi wstępne	15
2. Uzasadnienie stosowanej konstrukcji	16
3. Forma dokonywanej czynności	18
4. Wymóg <i>animus novandi</i>	19
II. Model nowacyjny zmiany dłużnika	21
1. Uwagi wstępne	21
2. Delegacja zobowiązania	22
III. Nowacja w prawie staroangielskim	24
1. Uwagi wstępne	24
2. <i>Novatio nominis</i> i <i>novatio debiti</i>	24
3. Skutki nowacji	25
4. Wpływ nowacji na zabezpieczenia	26
IV. Ewolucja instytucji nowacji w systemach prawnych Europy kontynentalnej	26

§ 3. Nowacja w kontynentalnych systemach prawnych.....	30
I. Nowacja w prawie francuskim	30
1. Uwagi wstępne	30
2. Podstawowe przesłanki nowacji.....	31
3. Sposoby dokonania nowacji	32
4. Delegacja zupełna	34
5. Podstawowe skutki nowacji	36
II. Nowacja w prawie niemieckim	37
1. Uwagi wstępne	37
2. Nazwa omawianej instytucji	38
3. Istota konstrukcji	39
4. Nowacja a <i>datio in solutum</i>	40
5. Skutki nowacji	41
III. Nowacja w prawie włoskim	42
IV. Nowacja w prawie austriackim	44
V. Nowacja w prawie szwajcarskim	46
VI. Nowe kodyfikacje europejskie	49
1. Uwagi wstępne	49
2. Nowy kodeks litewski	50
3. Nowy kodeks rumuński	51
4. Nowy kodeks czeski.....	52
§ 4. Nowacja w systemie <i>common law</i>	54
I. Uwagi ogólne.....	54
II. Wymogi i forma zawarcia umowy nowacji	55
III. Nowacja a modyfikacja stosunku zobowiązaniowego	57
IV. Nowacja a instytucje pokrewne	58
1. Uwagi wstępne	58
2. Przekazanie obowiązku świadczenia (delegacja)	59
3. Przeniesienie pozycji kontraktowej	60
§ 5. Nowacja w prawie modelowym	61
I. Uwagi wstępne	61
II. Projekt Wspólnego Systemu Odniesienia (DCFR)	63
III. Wpływ prawa modelowego	66
§ 6. Podsumowanie analizy komparatystycznej	67
§ 7. Ewolucja odnowienia w prawie polskim.....	72
I. Uwagi ogólne.....	72
II. Regulacja odnowienia w Kodeksie zobowiązań.....	73
1. Uwagi wstępne	73
2. Odnowienie a instytucje pokrewne	75
3. Odnowienia a świadczenie w miejsce wypełnienia	75
4. Przypadki odnowienia i jego skutki	77
III. Prace kodyfikacyjne nad obecnym Kodeksem	78
Rozdział II. Współczesna regulacja odnowienia w prawie polskim. .	81
§ 1. Ogólna charakterystyka odnowienia.....	81
I. Funkcje odnowienia	81

II. Elementy istotne odnowienia	82
III. Odnowienie jako umowa	84
1. Uwagi wstępne	84
2. Umowa przysparzająca	85
3. Zagadnienie odpłatności	86
§ 2. Odnowienie jako czynność prawna	89
I. Uwagi ogólne	89
1. Uwagi wstępne	89
2. Reguły konstytutywne odnowienia	90
3. Skutkowe ujęcie czynności prawnej	92
II. Dokonanie ważnej czynności prawnej	93
1. Uwagi wstępne	93
2. Niesprzeczność czynności z prawem	94
III. Konstrukcja prawna odnowienia	96
1. Uwagi wstępne	96
2. Cel a treść czynności prawnej	97
3. Wymóg elementu nowości	99
4. Istotność elementu nowości	100
IV. Wpływ elementu nowości na ocenę zamiaru stron	101
1. Uwagi wstępne	101
2. Odnowienie w przypadku braku elementu nowości	102
3. Brak regulacji typowej umowy odnowienia	104
§ 3. Ustawowe przesłanki tożsamości zobowiązania	105
I. <i>Ratio legis</i> art. 506 § 1 KC	105
II. Nowa istotna treść zobowiązania	106
III. Zobowiązanie do spełnienia innego świadczenia	107
1. Uwagi wstępne	107
2. Wymóg jakościowo innego świadczenia	108
3. Świadczenie a abstrakcyjny typ określonego stosunku prawnego	110
IV. Zobowiązanie z innej podstawy prawnej	110
1. Uwagi wstępne	110
2. Wykładnia celowościowa	112
3. Perspektywa prawnoporównawcza	112
4. Podstawa prawna zobowiązania	113
§ 4. Wykładnia oświadczeń woli	115
I. Zakaz domniemania odnowienia	115
II. Dyrektywa interpretacyjna (art. 506 § 2 zd. 1 KC)	117
III. Zasady dokonywania wykładni	119
IV. Wręczenie weksla lub czeku	123
§ 5. Forma odnowienia	125
I. Uwagi ogólne	125
II. Zasada swobody formy	126
III. Wymóg formy pochodnej	128
1. Uwagi wstępne	128
2. Umowny charakter czynności prawnej uprzedniej	129

3. Czynności prawne następcze	129
4. Zasadność stosowania art. 77 § 1 KC	130
IV. Zasada ekwiwalencji skutków	131
1. Uwagi wstępne	131
2. Czynność prawna zmieniająca lub uzupełniająca uprzednią umowę	133
3. Konkluzje dla umowy odnowienia	135
V. Krytyka poglądu o stosowaniu art. 77 § 2 i 3 KC	136
VI. <i>Pactum de forma</i>	139
VII. Forma właściwa dla umowy odnowienia – konkluzje	140
§ 6. Nieważność odnowienia	142
I. Sankcja bezwzględnej nieważności	142
II. Wzruszalność umowy odnowienia	143
1. Uwagi wstępne	143
2. Konsekwencje wzruszenia umowy odnowienia	144
3. Ograniczenie skutków wzruszenia czynności prawnej.	145
Rozdział III. Wpływ odnowienia na stosunek zobowiązaniowy	149
§ 1. Odnowienie a elementy zobowiązaniowego stosunku prawnego	149
I. Stosunek zobowiązaniowy	149
1. Uwagi wstępne	149
2. Elementarny stosunek zobowiązaniowy (art. 353 § 1 KC) ..	150
3. Dług i wierzytelność jako przedmiot odnowienia.	151
4. Prawo podmiotowe wierzyciela	152
II. Działanie w granicach kompetencji	154
1. Uwagi wstępne	154
2. Współmierność sankcji prawnej	155
3. Nieważność a bezskuteczność <i>sensu stricto</i>	156
4. Trwałość sankcji bezskuteczności <i>sensu stricto</i>	158
5. Ograniczenie kompetencji wierzyciela	159
6. Zniesienie praw obciążających wierzytelność hipoteczną	161
7. Zajęcie wierzytelności odnawianej	162
8. Ochrona dłużnika w razie przelewu	163
III. Zmiana treści stosunku zobowiązaniowego	165
§ 2. Mechanizm umorzenia pierwotnego zobowiązania	169
I. Wygaśnięcie odnawianego zobowiązania	169
II. Wygaśnięcie <i>ipso iure</i>	171
III. Zobowiązanie w miejsce wypełnienia	173
1. Uwagi wstępne	173
2. Porozumienie w sprawie wykonania pierwotnego zobowiązania	177
IV. Odnowienie jako czynność o skutkach zespolonych	178
1. Uwagi wstępne	178
2. Odnowienie jako czynność o dwóch skutkach	180

§ 3. Odnowienie a zaspokojenie interesu wierzyciela	182
I. Prawnie chroniony interes	182
II. Brak zaspokojenia interesu wierzyciela	185
§ 4. Współzależność między zobowiązaniem pierwotnym i wtórnym	188
I. Uwagi ogólne	188
II. Kauzalność odnowienia	189
1. Uwagi wstępne	189
2. Kauza w ujęciu prawnoporównawczym	191
3. Kauza w polskim systemie prawnym	196
4. Kauza umowy odnowienia	201
5. Stanowisko własne w przedmiocie kauzy odnowienia	203
6. Przyczyny prawne przysporzeń	206
III. Abstrakcyjność zobowiązania nowego	207
IV. Odnowienie a dwie czynności warunkowe	211
1. Uwagi wstępne	211
2. Instytucja warunku	212
3. Odnowienie jako umowa z istoty warunkowa	212
4. Warunek prawny (łac. <i>conditio iuris</i>)	216
5. Podsumowanie analizy	218
V. Błąd dłużnika zaciągającego nowy dług	218
VI. Pierwotna niemożliwość świadczenia	219
Rozdział IV. Przedmiot odnowienia	221
§ 1. Elementarny stosunek zobowiązaniowy jako przedmiot odnowienia	221
I. Uwagi ogólne	221
II. Wymóg istnienia pierwotnego zobowiązania	222
§ 2. Zobowiązania podlegające odnowieniu	223
I. Uwagi ogólne	223
II. Zobowiązania o charakterze korporacyjnym	225
III. Zobowiązanie będące przedmiotem sporu	226
IV. Zobowiązania naturalne	227
1. Uwagi wstępne	227
2. Kodeksowe przypadki zobowiązań naturalnych	229
3. Zobowiązanie (roszczenie) przedawnione	230
4. Zobowiązanie z gier i zakładów	231
V. Zobowiązanie z roszczeniem sprekludowanym	232
VI. Zobowiązania przyszłe	233
1. Uwagi wstępne	233
2. Podstawowe rodzaje zobowiązań przyszłych	234
3. Dopuszczalność rozporządzenia wierzytelnością przyszłą	235
4. Odnowienie zobowiązania przyszłego a podobne czynności prawne	237

VII. Ograniczenia możliwości dokonania odnowienia	238
1. Uwagi wstępne	238
2. Odnowienie zobowiązania wynikającego z deliktu	239
3. Roszczenia o naprawienie szkody na osobie	240
4. Zobowiązania do dostarczania środków utrzymania	241
5. Wierzytelności niepodlegające zajęciu	243
6. Zobowiązania publicznoprawne	243
7. Zobowiązania z umowy o zamówienie publiczne	244
VIII. Ograniczenia odpowiedzialności dłużnika	249
1. Uwagi wstępne	249
2. Odnowienie długu spadkowego	250
3. Odpowiedzialność składnikami majątku	251
4. Skutki odrzucenia spadku	252
5. Przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza	254
§ 3. Odnowienie w solidarnych stosunkach zobowiązaniowych	256
I. Wprowadzenie do tematyki solidarności	256
1. Uwagi wstępne	256
2. Teoretyczna konstrukcja solidarności	257
3. Koncepcja jedności zobowiązania	257
4. Koncepcja wielości zobowiązań	259
5. Odnowienie a istniejące koncepcje solidarności	260
II. Solidarność dłużników	261
1. Uwagi wstępne	261
2. Wzajemna reprezentacja na korzyść	264
3. Odnowienie jako surogat wykonania zobowiązania	266
4. Krytyka przeważającego stanowiska doktryny	268
III. Zastrzeżenie praw przez wierzyciela	271
1. Uwagi wstępne	271
2. Konsekwencje zastrzeżenia praw	274
3. Zasada formalnego źródła solidarności	277
4. Konsekwencje solidarności niewłaściwej	280
5. Rozliczenia regresowe	283
IV. Solidarność wierzycieli	285
1. Uwagi wstępne	285
2. Brak zaspokojenia wierzyciela	287
3. Rozliczenia między wierzycielami	289
Rozdział V. Skutki prawne odnowienia	295
§ 1. Podstawowe konsekwencje odnowienia	295
I. Reguły konsekwencyjne odnowienia	295
1. Uwagi wstępne	295
2. Czynność prawna niezupełna	296
3. Bezskuteczność	296
II. Podstawowe skutki odnowienia	297
1. Uznanie długu	297
2. Utrata uprawnień i wygaśnięcie obowiązków	299

3. Roszczenia odszkodowawcze.....	301
4. Zastrzeżone kary umowne.....	302
5. Uprawnienia z rękojmi.....	303
III. Wygaśnięcie przysługujących dłużnikowi zarzutów.....	305
1. Uwagi wstępne.....	305
2. Odnowienie zobowiązania wynikającego z czynności prawnej niezupełnej.....	307
3. Wzruszalność czynności prawnej kreującej odnawiane zobowiązanie.....	308
4. Zarzut przedawnienia roszczenia.....	313
5. <i>Exceptio non adimpleti contractus</i>	315
§ 2. Wpływ odnowienia na zabezpieczenia.....	316
I. Przejawy akcesoryjności zabezpieczeń.....	316
II. Wpływ odnowienia na los zabezpieczeń.....	317
1. Uwagi wstępne.....	317
2. Funkcja ochronna art. 507 KC.....	318
3. Zabezpieczenia niewymienione w art. 507 KC.....	320
4. Zabezpieczenia samoistne.....	324
5. Wygaśnięcie zabezpieczeń ustanowionych przez dłużnika głównego.....	327
III. Zgoda na utrzymanie zabezpieczeń.....	331
1. Uwagi wstępne.....	331
2. Charakter prawny zgody osoby trzeciej.....	332
3. Forma zgody osoby trzeciej.....	334
IV. Poręczenie.....	338
V. Hipoteka.....	341
1. Uwagi wstępne.....	341
2. Zmiana treści hipoteki.....	342
3. Odnowienie a zasada akcesoryjności hipoteki.....	344
4. Odnowienie a zmiana wierzytelności zabezpieczonej.....	347
5. Zgody potrzebne do utrzymania zabezpieczenia.....	348
VI. Zastaw rejestrowy.....	353
VII. Zabezpieczenia zobowiązań solidarnych biernie.....	353
§ 3. Uzależnienie skutków od warunku.....	357
I. Dokonanie odnowienia pod warunkiem.....	357
II. Warunek zawieszający.....	358
III. Warunek rozwiązujący.....	360
§ 4. Odstąpienie od umowy odnowienia oraz umowy kreującej odnawiane zobowiązanie.....	364
I. Prawo odstąpienia od umowy.....	364
1. Uwagi wstępne.....	364
2. Rodzaje prawa odstąpienia.....	365
3. Podstawowe funkcje odstąpienia.....	368
II. Umowne prawo odstąpienia.....	369
1. Uwagi wstępne.....	369

2. Dopuszczalność odstąpienia od umowy kreującej zobowiązanie odnowione	374
3. Dopuszczalność odstąpienia od umowy odnowienia	376
III. Ustawowe prawo odstąpienia	377
1. Uwagi wstępne	377
2. Odnowienie a możliwość skorzystania z ustawowego prawa odstąpienia od umowy wzajemnej	378
3. Skutki odstąpienia od umowy wzajemnej	379
§ 5. Umowa rozwiązująca umowę odnowienia oraz umowę kreującą odnowione zobowiązanie	382
I. Ustalenia terminologiczne	382
II. Konstrukcja prawna umowy rozwiązującej	384
1. Uwagi wstępne	384
2. Skutki umowy rozwiązującej	386
III. Umowa rozwiązująca a odnowienie	388
1. Uwagi wstępne	388
2. Rozwiązanie umowy odnowienia	388
Rozdział VI. Odnowienie i instytucje pokrewne	391
§ 1. Odnowienie na tle instytucji pokrewnych	391
I. Uwagi ogólne	391
II. Odnowienie a modyfikacja zobowiązania	392
§ 2. <i>Datio in solutum</i>	393
I. Uwagi ogólne	393
II. Konstrukcja prawna	395
III. <i>Pactum de in solutum dando</i>	396
IV. Zobowiązujący charakter <i>pactum</i>	397
1. Uwagi wstępne	397
2. Funkcja <i>datio in solutum</i>	398
3. Wykładnia art. 453 KC	400
4. <i>Ratio legis</i> odesłania do przepisów o rękojmi	401
V. Wykonawczy charakter <i>pactum</i>	403
VI. Zezwalający charakter <i>pactum</i>	404
1. Uwagi wstępne	404
2. Forma czynności prawnej	407
VII. Odnowienie a <i>datio in solutum</i>	408
§ 3. Instytucje umarzania zobowiązań	411
I. Zwolnienie z długu	411
1. Uwagi wstępne	411
2. Odpłatność zwolnienia z długu	412
3. Zwolnienie z długu a odnowienie	413
II. Kompensata umowna	415
§ 4. Ugoda i uznanie długu	417
I. Ugoda	417
1. Uwagi wstępne	417
2. Odnowienie spornego lub niepewnego zobowiązania	417

3. Uгода nowacyjna	419
4. Przedawnienie roszczeń	421
II. Uznanie długu	422
Rozdział VII. Nowacja podmiotowa	423
§ 1. Nowacyjny model zmiany dłużnika lub wierzyciela	423
I. Uwagi ogólne i funkcje	423
II. Konstrukcja prawna	424
III. Nowacja podmiotowa a zwolnienie z długu	426
§ 2. Nowacja podmiotowa w prawie polskim	427
I. Stanowisko polskiej doktryny	427
II. Nowacja podmiotowa a regulacja kodeksowa	430
III. Dopuszczalność nowacji podmiotowej	431
§ 3. Nowacja podmiotowa a przejęcie długu	434
I. Uwagi ogólne	434
II. Konstrukcja przejęcia długu	435
III. Dopuszczalność modelu konkurencyjnego do modelu translatywnego zmiany strony zobowiązania	438
§ 4. Wymogi dotyczące formy nowacji podmiotowej	440
I. Uwagi ogólne	440
II. Forma umowy nowacji podmiotowej czynnej	440
III. Forma umowy nowacji podmiotowej biernej	444
§ 5. Konsekwencje prawne nowacji podmiotowej	446
I. Niedopuszczalność stosowania art. 374 § 1 i art. 507 KC	446
II. Wygaśnięcie zabezpieczeń	449
III. Zobowiązania solidarne	453
§ 6. Przekaz a nowacja podmiotowa	455
I. Ogólne uwagi o przekazie	455
1. Uwagi wstępne	455
2. Historyczne powiązania delegacji i nowacji	456
II. Współczesna konstrukcja prawna przekazu	457
1. Uwagi wstępne	457
2. Przekaz a nowacja podmiotowa	459
3. Przyjęcie przekazu	459
III. Różnice między przekazem a nowacją podmiotową	461
1. Uwagi wstępne	461
2. Wygaśnięcie dotychczasowych zobowiązań	462
3. Wykonanie zobowiązania w stosunku zapłaty (przekaz) a wykonanie nowego zobowiązania (nowacja)	463
4. Ewentualna nienależność świadczenia	464
Rozdział VIII. Zakończenie	467
Indeks rzeczowy	475